

ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ ТА ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ

Відповідно до Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року, займаючи менше 6 відсотків площі Європи, Україна володіє близько 35 відсотками її біорізноманіття. Біосфера України нараховує більше 70 тисяч видів флори і фауни, зокрема флори – більш як 27 тисяч видів, фауни – більш як 45 тисяч видів. Протягом останніх років спостерігається збільшення кількості видів рослин і тварин, занесених до Червоної книги України.

Україна розташована на перетині міграційних шляхів багатьох видів фауни, через її територію проходять два основних глобальних маршрути міграції диких птахів, а деякі місця гніздування мають міжнародне значення. Більше 100 видів перелітних птахів охороняються відповідно до міжнародних зобов'язань.

До складу природно-заповідного фонду України входять більш як 7608 територій та об'єктів загальною площею 3,2 мільйона гектарів (5,4 відсотка загальної площі країни) та 402,5 тисячі гектарів у межах акваторії Чорного моря. Частка природно-заповідних територій в Україні є недостатньою і залишається значно меншою, ніж у більшості країн Європи, де площі, зайняті під природно-заповідні території, становлять у середньому 15 відсотків.

Екстенсивний розвиток сільського господарства призвів до значного зменшення ландшафтного різноманіття. Більше 40 відсотків площі України в минулому були зайняті степовими ландшафтами. На сьогодні їх залишилося близько 3 відсотків. На цих територіях зосереджено 30 відсотків усіх видів флори і фауни, занесених до Червоної книги України.

За роки незалежності площа природно-заповідного фонду України збільшилася у два рази, але окремі об'єкти природно-заповідного фонду перебувають в управлінні центральних органів виконавчої влади, для яких природно-заповідна справа не є пріоритетом діяльності.

Основну загрозу біорізноманіттю становлять діяльність людини та знищення природного середовища існування флори і фауни. Спостерігається катастрофічне зменшення площі територій водно-болотних угідь, степових екосистем, природних лісів. Знищення навколишнього природного середовища відбувається внаслідок розорювання земель, вирубування лісів з подальшою зміною цільового призначення земель, осушення або обводнення територій, промислового, житлового та дачного будівництва тощо. Поширення неаборигенних видів у природних екосистемах викликає значний дисбаланс у біоценозах. Управління збереженням біорізноманіття прісноводних та морських екосистем розвивається не так швидко, як для екосистем суші, що негативно впливає на обсяг рибних запасів та середовища перебування водних живих ресурсів.

З метою припинення процесів погіршення стану навколишнього природного середовища необхідно збільшувати площі земель екомережі, що є стратегічним завданням у досягненні екологічної збалансованості території України. Збільшення площі національної екомережі має насамперед відбуватися в результаті розширення існуючих та створення нових об'єктів природно-заповідного фонду.

Завдання щодо охорони біорізноманіття не вирішується під час приватизації земель, підготовки і виконання програм галузевого, регіонального і місцевого розвитку. Відсутність закріплених на місцевості в установленому законом порядку меж об'єктів природно-заповідного фонду призводить до порушення вимог заповідного режиму. Повільними є темпи встановлення у природі (на місцевості) прибережних захисних смуг вздовж морів, річок та навколо водойм, які виконують роль екологічних коридорів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- поняття біологічного різноманіття;
- історію розвитку та сучасний стан міжнародного і вітчизняного права в сфері захисту біорізноманіття;
- принципи та правові засади формування екомережі;

- особливості правового режиму об'єктів природно-заповідного фонду;
- особливості правового режиму курортних та лікувально-оздоровчих територій;
- особливості правового режиму рекреаційних зон;
- особливості правового режиму територій, які є місцями перебування або зростання видів тваринного чи рослинного світу, занесених до Червоної і Зеленої книг України;
- особливості правового режиму Водоохоронних зон та ползахисних природних (лісових) смуг;
- особливості правового режиму інших складових екомережі;
- особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про збереження біорізноманіття та правовий режим екологічної мережі.

вміти:

- орієнтуватися у системі нормативно-правових актів у сфері охорони, використання та відтворення біорізноманіття, формування, збереження та раціонального використання екологічної мережі;
- правильно тлумачити і застосовувати норми, вміщені у відповідних нормативно-правових актах;
- ефективно використовувати норми міжнародних нормативно-правових актів у сфері охорони, використання та відтворення біорізноманіття, формування, збереження та раціонального використання екологічної мережі;
- аналізувати підходи до регулювання відносин, що виникають в процесі охорони, використання та відтворення біорізноманіття, формування, збереження та раціонального використання екологічної мережі;
- узагальнювати законодавчі акти та вивчений матеріал;
- досліджувати міжнародну та вітчизняну практику захисту біорізноманіття та формування екомережі.